

LAUSUNTO

21.8.2023

Etelä-Savon hyvinvointialue

Juvan kunnan lausunto Eloisan palvelutuotantosuunnitelma- ja palvelustrategialuonnoksesta

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa on pyytänyt kunnilta lausuntoa palvelutuotantosuunnitelmasta ja palvelustrategiasta 22.8.2023 mennessä.

Juvan kunta kiittää saamastaan mahdollisuudesta antaa lausunto Eloisan palvelutuotantosuunnitelmasta ja palvelustrategiasta. Juvan kunta arvostaa, että Eloisa on valmistellut palvelustrategiaa ja koonnut koko palvelutuotantonsa ja niihin liittyvää tilastotietoa samaan suunnitelmaan.

Jokaisella meistä on koti jossakin kunnassa. Näin on myös hyvinvointialueen asukkailla. Siten ei ole ihme, että nyt lausunnoilla olevat asiakirjat ovat herättäneet runsaasti keskustelua ja lausuntojaan ovat antaneet eri toimijat. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat osa alueen ja kuntien elinvoimaisuutta.

Lausunnoilla olevassa palvelustrategiassa Eloisan arvoiksi on määritelty yhdenvertaisuus, asiakaslähtöisyys, vaikuttavuus, rohkeus ja turvallisuus. Valitettavasti arvot eivät konkretisoidu lausunnossa olevassa palvelusuunnitelmassa kaikilta osin. Erityisesti yhdenvertaisuus - palvelumme ovat kaikkien lähellä ja tukena, asiakaslähtöisyys - palvelemme asiakkaitamme inhimillisesti ja arvostavasti sekä vaikuttavuus - toimintamme on tarkoituksenmukaista ja vastuullista, vaikuttavat unohtuneen.

Kansallisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiselle on asetettu tavoitteeksi mm. palveluiden laadun paraneminen, etenkin perustason palveluiden toimintavarmuuden vahvistuminen ja integraation lisääntyminen sekä yhdenvertaiset palvelut. Suunnitelmassa erityisesti perustason palveluiden kehittäminen vaatii lisäselvityksiä, sillä juuri toimiva perusterveydenhuolto, ennaltaehkäisy ja terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen ovat merkittäviä kustannusten hallinnassa ja koko talouden tasapainottamisessa.

Suunnitelmassa tuodaan esille, että Eloisassa on vahva painotus erikoissairaanhoidon, millä voi olla kielteisiä vaikutuksia perustason ja ehkäisevään työhön. Jotta perustason palveluita voidaan kehittää, vaatii se muutoksia ja resurssien nykyistä vaikuttavampaa kohdentamista. Erityisesti ehkäisevässä työssä ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä toimivat yhteistyörakenteet kuntien ja muiden toimijoiden kanssa on saatava kuntoon. Tällä hetkellä vastuu etenkin ehkäisevien mielenterveys- ja päihdepalveluiden osalta on epäselvä. Myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä yhteistyön rakentaminen on vasta aluillaan.

Lausunnoilla olevassa palvelutuotantosuunnitelmassa on esitetty kaksi vaihtoehtoista mallia terveystalouden osalta. Vaikka Juvan osalta ei esitetäkään merkittäviä muutoksia nykyisiin palveluihin, on palveluiden keskittämissuunnitelmilla merkittävät vaikutukset huolimatta siitä, että digi- ja etäpalveluita kehitetään. Tarve palveluille ei poistu, vaikka palvelut vähenevät, vaan muualla on kyettävä tarjoamaan vastaavat palvelut. Esimerkiksi Juvalla kaavailtu kuvantamispalveluiden lakkauttamisella on merkittävä vaikutus palveluprosessissa.

Etelä-Savo on harvaan, mutta kauttaaltaan asuttu, vesistöinen alue. Väestö on ikääntyvää, julkinen liikenne haasteellista. Lähipalveluiden saatavuuden heikkeneminen tarkoittaa automaattisesti myös arjen haasteiden lisääntymistä etenkin haja-asutusalueiden väestölle. Eloisan palveluverkon rakentamisessa linjattu periaate – asiakas ytimessä, vaikuttaa unohtuneen suunnitelman laadinnassa.

Suunnitelmaluonnoksessa esitetään, että etenkin kunnilta vuokrattuja tiloja pyritään vähentämään. Juvan kunta on investoinut sosiaali- ja terveystalouden tiloihin merkittävästi viime vuosina. Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Essoten aikana oli tavoitteena yhdenmukaistaa kuntien vuokrasopimukset, mutta sitä ei koskaan tehty. Eloisan aloitettua toimintansa Essoten aikaiset vuokrasopimukset siirtyivät sellaisenaan kunnilta hyvinvointialueelle. Viimeistään nyt on Eloisan tehtävä vuokranmäärittämisen yhdenmukaistaminen osana tilatarkastelua.

Eloisa, kuten monet muutkin työnantajat, kohtaavat haasteita osaavan työvoiman saamisessa. Juvan kunta on tehnyt yhteistyötä alueen työnantajien kanssa henkilöstön rekrytoinneissa, ja mielellään tekee tätä myös Eloisan kanssa. Yhteistyössä voidaan merkittävästi vaikuttaa osaajien saamiseen alueelle.

Kunnat ovat osa julkista taloutta, kuten hyvinvointialueetkin. Muutokset palveluissa, joissa kustannuksia siirtyy kokonaisuuden sisällä toimijalta toiselle ja niiden kesken, ei voida pitää perusteltuina. Eloisan lausunnoilla olevassa palvelutuotantosuunnitelmaluonnoksessa kokonaisvaikutusten arviointi vaatii lisätarkastelua.

Mikään ei ole niin pysyvää kuin muutos. Kunnat ovat tottuneet toimimaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Hyvinvointialueiden aloittamisen myötä kuntien järjestämisvastuulla olevien tehtävien määrä väheni, mutta kuntien perustehtävä säilyi muuttumattomana: asukkaiden hyvinvoinnin ja alueen elinvoiman edistäminen. Eloisalla on tässä työssä merkittävä rooli. Siksi on tärkeää, että yhteistyö kuntien kanssa nähdään voimavarana ja sen kehittämistyö käynnistetään viimeinkin systemaattisesti. Eteläsavolaisten hyvinvointi ja terveys on meidän kaikkien yhteinen asia. Hyvinvointialueen on kaikessa päätöksenteossaan otettava huomioon maakunnan elinvoima. Hyvinvointialue ei voi ajatella olevansa riippumaton tekijä Etelä-Savon kehityksessä. Se on alueen suurin työnantaja sekä merkittävin julkisen rahan käyttäjä. Elinvoima ei tarkoita vain työpaikkoja, vaan erityisesti sitä palvelua, jota ihmiset asumis- ja työympäristössään eri puolilla aluetamme tarvitsevat.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa esitetään paljon vaatimuksia hyvinvointialueiden kehittämiseksi. Tämä on vakava haaste Etelä-Savon tulevaisuudelle. Hallitusohjelman tiukat taloudelliset tavoitteet on otettava huomioon ja saavutettava ensisijaisesti hyvinvointialueen toimintaa tehostamalla. Kunnat kantoivat aikanaan oman vastuunsa sosiaali- ja terveyspalveluista tiukoissakin taloudellisissa tilanteissa. Valtion on nyt kannettava vuorostaan sille kuuluva vastuu.

Juvan kunnanhallitus

Mervi Simoska
kunnanjohtaja

Antti Kinnunen
hallintojohtaja